

Deel 8: ACHTER MACHT SCHUILEN STRUCTUREN EN MENSEN

De arbeiderscoöperatieve “La Maison du Peuple” ondersteunde de socialistische propaganda in de Vlaamse rand rond Brussel. Huizen werden aangekocht waar socialistische verenigingen werden ondergebracht en personeel ter beschikking werd gesteld. In 1909 werd een nieuw gebouw in de Mechelsestraat aangekocht zodat de zetel van de socialistische beweging in Vilvoorde naar daar verhuisde. Dit omvangrijk gebouw omvatte een winkel, een bakkerij, een café, vergaderzalen, een feestzaal, burelen, een sportzaal en een ruime binnenkoer voor de broodkarren. Grootse feesten werden in 1910 bij de inhuldiging georganiseerd. De aankondigings-affiche stond symbool voor de ganse Vilvoordse socialistische beweging; het dagblad “Vooruit” van 19/03/1910 omschreef de “tekening met een sterke Marianne die met lauweren een kloeken arbeider kroont.”

Dit Volkshuis werd het centrum van de ganse Vilvoordse socialistische beweging alleen op het vlak van de coöperatie maar ook op politiek, syndicaal en mutualistisch vlak.

Het geheel was sterk renderend niettegenstaande de economische crisis in de jaren '30, de oorlogsjaren en de faling van de

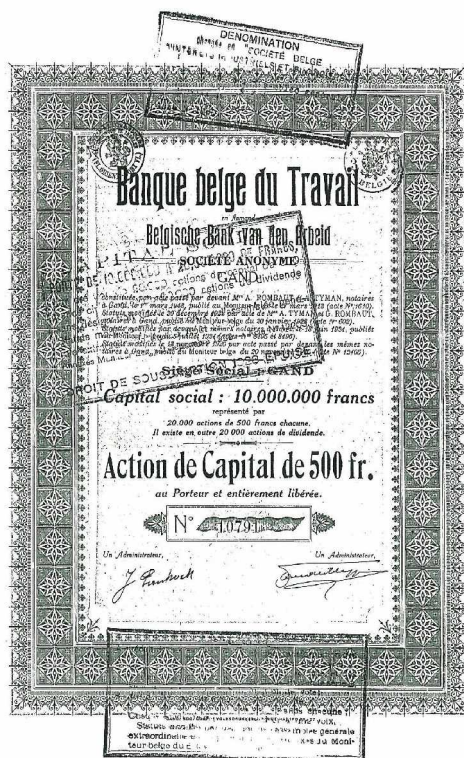
BANK VAN DE ARBEID

Interessant in dat verband is de jarenlang aanslepende discussie binnen de Belgische Werklieden Partij (B.W.P.) aangaande het door Eduard 'Eedje' Anseele verdedigde principe om naast de gestructureerde politieke pijler enerzijds en de culturele verenigingen anderzijds ook door te dringen

De bakkers van de coöperatieve samen met Frans Gelders senior (rechts) en Charles Heyndels "Charel Kasser" (2e van rechts)

in het productieproces via de zogenaamde 'rode fabrieken' (textiel, visserijvloot, steenbakkerijen, havens, bankwezen).

Aandeel van de Bank van de Arbeid

een zware economische crisis tot gevolg. Dit gaf trouwens aanleiding tot de

BANKHERVORMING

in 1935 vermits kleine en middelgrote financiële instellingen over kop gingen. Op 28/03/1934 ook de Bank van de Arbeid niettegenstaande de financiële steun van de Brusselse coöperatieve beweging. Dit was een fiasco met grote gevolgen voor de ganse socialistische beweging en meer bepaald voor de publieke opinie ten overstaan van de geloofwaardigheid van de socialistische voorstellen op financieel-economisch vlak vervat in het juist verschenen Plan De Man. In oktober 1934 vond een belangrijk congres plaats waar de verschillende verantwoordelijkheden werden besproken en waar Frans Gelders vader terug een zware aanval deed op Eduard Anseele en de Gentse politieke federatie. Een onderzoekscommissie onder leiding van Arthur Wauters werd opgericht en uit de notulen in het AMSAB te Gent blijkt duidelijk welke de oorzaken zijn geweest van deze zware klap waarvan de financiële en organisatorische gevolgen lang zouden blijven aanslepen. De Vilvoordse electorale resultaten in die periode hebben echter geen nadelige gevolgen gehad wegens de correcte houding van haar politieke voorman en volksvertegenwoordiger Frans Gelders.

De B.W.P. was terughoudend, alsook de coöperatieve en de vakbonden. Het door Codep (coöperatieve spaarbank) uitgegeven boek 'Samen sparen' en de AMSAB-archieven zijn een belang-wekkende bron. De Vilvoordse partijafdeling heeft via vader Frans Gelders, in naam van de Brusselse coöperatie, een zeer belangrijke rol in dit debat gespeeld. Einde jaren twintig werd door volksvertegenwoordiger Gelders het debat binnen de socialistische beweging op gang gebracht en verdedigde hij de zuivere coöperatieve orthodoxie. Welke voordelen haalde de arbeidersklasse uit het Gents experiment? Vele fundamentele problemen bleven onopgelost en het was "De Demokraat" die begin 1927 een aanval inluidde tegen de "kapitalistische methoden" van de "rode fabrieken" die de partijpropaganda tegen de financiële machten ontkrachtten. Onmiddellijk werd de financiële steun voor "De Demokraat" uit Gent afgeschaft. De meningsverschillen binnen de B.W.P. bleven aanslepen. Gekoppeld aan een sterk verzwakte banksector met onvoorzichtige kredietverleningen en een avontuurlijke beleggingspolitiek (1929) had

COÖPERATIE

blijft vloeiend verder werken onder de verantwoordelijkheid van Edmond De Poorter. Op 04/08/1955 wordt onder het voorzitterschap van Frans Gelders zoon de vzw "O.S.O.-Opvoeding, Sport en Ontspanning" opgericht met als doel "het ontwikkelen van allerlei activiteiten van sociale, financiële, culturele en andere aard ten voordele van de in de schoot van de Vilvoordse afdeling van de B.S.P. werkende groeperingen". De uitbating van het café en de lokalen door de vzw werd geregeld met een huurovereenkomst met Coop-Brussel. Een strikte scheiding tussen de partijafdeling en de activiteiten van de vzw was de basisregel. Stilaan kondigden zich echter financiële moeilijkheden aan binnen de ganse coöperatieve beweging. Vanaf de jaren '50 reorganiseerde zich de privé-distributie, ook ingevolge het opheffen van de grendelwet inzake commerciële vestigingen in 1958. De coöperatieve beweging had zich daar onvoldoende op voorbereid terwijl de privéketens supermarkten vestigden, ook te Vilvoorde. De coöperatie bleef zich echter vastklampen aan haar verouderde winkels, waaronder Vilvoorde. Samenwerking met grootwarenhuizen kwam ook in Brussel te laat. In 1964 werd dan de principebeslissing genomen om de coopwinkel om te vormen tot een superette. Dit is het begin geworden van een bewogen evolutie in het beheer van de coöperatieve gebouwen gelegen aan de Mechelsestraat. Maar meer daarover in het volgende deel.

BESLUIT

Naamloze Vennootschap, Frans Masereel, 1951 (uit 'Samen Sparen' - CODEP)

Wij beleven een soortgelijke economische en bankcrisis vandaag. De geschiedenis herhaalt zich en blijkbaar worden er geen lessen geleerd. Moet de socialistische beweging niet het voortouw nemen in deze strijd tegen de wanorde in de financiële sector die aan een grondige hervorming toe is? Een recent Duits S.P.D.-manifest vormt een belangwekkende denkoefening binnen de sociaaldemocratische beweging en bevat 14 voorstellen voor de herregulering van het financiële systeem. In het nummer 01/09 van het tijdschrift Sampol (Samenleving en Politiek) onderzocht Rudi Vander Vennet – gewoon hoogleraar financiële economie aan de universiteit Gent - deze voorstellen. Ook de SP-a-leiding en de Socialistische Internationale zouden er goed aan doen deze analyse grondig te maken, niet vergetend dat ze zelf deelnamen aan het bestuur in vele landen ten tijde van de deregulering. "We are all socialists now" titelt ondertussen het Amerikaanse gezaghebbend weekblad Newsweek.